

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

02/06/2023

Θέμα Α

Α1. Σύμφωνα με τον συγγραφέα, η κοινωνική θέση των γυναικών υπήρξε διαχρονικά υποτιμημένη ακόμα και από τους διανοούμενους. Ο δημόσιος διάλογος περί ισοτιμίας δεν τις περιελάμβανε και η πεποίθηση ότι είναι κατώτερες και προορισμένες να υπηρετούν τους άνδρες εκφράστηκε με πρωτοφανή βία. Ακόμα και σήμερα, σε πολλές χώρες μέχρι και στις δυτικές -παρά τη νομική απαγόρευση- η σεξουαλική κακοποίηση, η ενδοοικογενειακή βία και ο υποβιβασμός κάθε είδους εξακολουθούν να υφίστανται σε βάρος των γυναικών.

Θέμα Β

B1.

1. γ
2. γ
3. β
4. β
5. α

B2.

- προφανώς: δηλώνει έμφαση, βεβαιότητα – επιβεβαίωση. Η Μπελίντα Κανόν στην προηγούμενη περίοδο κάνει αναφορά στον «νεοφεμινισμό» ως ρεύμα που εστιάζει στις διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών και με τη διαρθρωτική λέξη «προφανώς» επιβεβαιώνει στην επόμενη περίοδο την ύπαρξη αυτών των εμφανών διαφορών.
- όμως: δηλώνει αντίθεση. Έχοντας αποδεχθεί προηγουμένως την προφανή ύπαρξη διαφορών ανάμεσα στα δύο φύλα, η Μπελίντα Κανόν διαφωνεί ότι σε

αυτές βρίσκεται η ουσία και προτάσσει την ανθρώπινη οντότητα και όχι την έμφυλη διαφοροποίηση.

- δηλαδή: δηλώνει επεξήγηση. Στην προηγούμενη περίοδο η Μπελίντα Κανόν διατύπωσε την άποψη ότι άντρες – γυναίκες είμαστε πρωτίστως άνθρωποι και δε διαφοροποιούμαστε σε μεγάλο βαθμό στους περισσότερους τομείς της καθημερινότητας. Στην επόμενη περίοδο, επεξηγεί την άποψη αυτή διευκρινίζοντας τι σημαίνει όρος «ανθρώπινη ταυτότητα».
- επειδή: δηλώνει αιτιολόγηση. Αιτιολογεί την άποψη των νεοφεμινιστριών που υποστηρίζουν ότι οι γυναίκες υφίστανται βία λόγω του φύλου τους / ακριβώς επειδή είναι γυναίκες.
- ώστε: δηλώνει αποτέλεσμα, συμπέρασμα. Στην τελευταία περίοδο της παραγράφου, η Μπελίντα Κανόν συμπεραίνει πως ο τόσο έντονος δημόσιος διάλογος για την ταυτότητα των δύο φύλων και τη θυματοποίηση των γυναικών οδηγεί μερικές φορές στην αντίληψη ότι η θυματοποίηση της γυναίκας αποτελεί τελικά «εύσημο», διάκριση, τιμή.

Β3α. Στην τελευταία παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη αναφορικά με τις κατάφωρες αδικίες που διαπράττονται σε βάρος των γυναικών. Προκειμένου να υπηρετήσει την πρόθεσή του αξιοποιεί το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο (*«να αναλογιζόμαστε», «να συμπονούμε», «να προσπαθούμε», «να οραματιζόμαστε»*), μέσω του οποίου εντάσοντας τον εαυτό του στο σύνολο των αναγνωστών και γεφυρώνοντας τη μεταξύ τους απόσταση, δημιουργεί αίσθημα συλλογικής ευθύνης απέναντι στην καταπάτηση των δικαιωμάτων των γυναικών σήμερα. Επιπλέον, με τη χρήση της υποτακτικής έγκλισης (*«να αναλογιζόμαστε», «να συμπονούμε», «να προσπαθούμε», «να οραματιζόμαστε»*) εκφράζεται η προσδοκία, η επιθυμία και η παρότρυνση του συγγραφέα προς το αναγνωστικό του κοινό, ώστε όλοι μας να αναλογιστούμε την ευθύνη που μας βαραίνει για την προάσπιση και κατοχύρωση των δικαιωμάτων των γυναικών στη σύγχρονη εποχή. Επομένως, με τις παραπάνω γλωσσικές επιλογές ο συγγραφέας υπηρετεί την πρόθεσή του.

Εναλλακτικά:

- Μέσω της αντίθεσης προβάλλεται εντονότερα το χάσμα ανάμεσα στην απαθή στάση της κοινωνίας απέναντι σε επετείους μνήμης (*«Ξέρω ότι οι καθιερωμένες ημέρες μνήμης δεν συγκινούν»*) και στην ταυτόχρονη αναγκαιότητα για ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση του αναγνώστη αναφορικά με την καταπολέμηση του παραπάνω φαινομένου κοινωνικής παθογένειας (*«Σήμερα, όμως, ημέρα... να οραματιζόμαστε δικαιοσύνη»*). Η αντίθεση επιβεβαιώνεται και από τη χρήση της διαρθρωτικής λέξης «όμως».
- Με τη χρήση συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων/φράσεων (*«αναλογιζόμαστε με ενοχή»*, *«να οραματιζόμαστε δικαιοσύνη»*) και υπερβολής (*«αδικία που υπήρξε από καταβολής κόσμου»*) ευαισθητοποιεί το αναγνωστικό κοινό αναφορικά με τη διαχρονική καταπάτηση των δικαιωμάτων των γυναικών και την ανάγκη για αγώνα με σκοπό την εδραίωση ενός δικαιότερου κόσμου.
- Χρήση αξιολογικού επιθέτου υπερθετικού βαθμού (*«τη μεγαλύτερη»*)
- Ομοιοτέλετο (*«αναλογιζόμαστε, οραματιζόμαστε»*)

B3.β. Στο απόσπασμα η Μπελίντα Κανόν παρουσιάζει τα δύο κινήματα, τα οποία προασπίζονται τα δικαιώματα των γυναικών. Αποσκοπώντας στη σαφέστερη ανάδειξή τους, χρησιμοποιεί τη μέθοδο της αντίθεσης. Αφενός καταγράφει τα χαρακτηριστικά του «κλασικού φεμινισμού» ο οποίος είναι ένα κίνημα που στοχεύει στην ενίσχυση και προστασία του γυναικείου φύλου με ειρηνική και αισιόδοξη διάθεση (*«ο φεμινισμός είναι ένα κίνημα χαρούμενο, “ένα κίνημα που ωθεί τις γυναίκες να αποκτήσουν περισσότερη ισχύ, να διεκδικούν την ισότητα με τους άνδρες”*»), *«Οι “κλασικές” φεμινίστριες επιμένουμε στα χαρακτηριστικά που μπορούμε να αλλάξουμε, επιμένουμε στην ελευθερία, στη δυνατότητα να αλλάξουμε τα πράγματα»*). Αφετέρου ο «νεοφεμινισμός» θέτει στο επίκεντρο της θεωρίας του τις έμφυτες διαφορές μεταξύ των δύο φύλων, αντίληψη η οποία συχνά λειτουργεί ως τροχοπέδη στην απόσβεση των διακρίσεων (*«Αντιθέτως, ο νεοφεμινισμός και οι θεωρίες ταυτότητας φύλου επιμένουν σε ένα είδος ντετερμινισμού, τον οποίο εμείς επιδιώκουμε να ξεπεράσουμε»*). Η Μπελίντα Κανόν, μέσω της αντίθεσης αυτής, επιδιώκει να παρουσιάσει με τρόπο κατανοητό και εύληπτο τις διαφορές μεταξύ των

δύο κινημάτων, του «κλασικού φεμινισμού» και του «νεοφεμινισμού», αναφορικά με τον τρόπο προστασίας των γυναικών και να αναδείξει τον «κλασικό φεμινισμό» ως το κίνημα που έχει τη δυνατότητα να επιτύχει την ισότητα. Παράλληλα βοηθά τον αναγνώστη να επεξεργαστεί αντιπαραβάλλοντας και συγκρίνοντας τις πληροφορίες σχετικά με αυτά.

Θέμα Γ

Γ1.

Ο πρωταγωνιστής αισθάνεται συντετριμμένος εξαιτίας της απόλυσής του από τη δουλειά, για την οποία αποφεύγει να μιλήσει στη γυναίκα του συνδέοντας την αδυναμία του αυτή με την έλλειψη ανδρισμού που τον διακατέχει. Απεγνωσμένος τριγυρίζει άσκοπα, αφού νιώθει ντροπή και φόβο να εκμυστηρευτεί στη γυναίκα του τι έχει συμβεί. Δεν μπορεί να βρει το θάρρος να ομολογήσει την αλήθεια, το οποίο θεωρεί μια ανδρική ιδιότητα («πότε θα φανώ άντρας»), όπως αποτυπώνεται με εξομολογητικό τόνο μέσω της πρωτοπρόσωπης αφήγησης. Η δυσκολία του να διαχειριστεί την κατάσταση, η εσωτερική του ένταση και ο πανικός του αισθητοποιούνται με το ασύνδετο σχήμα «να πάψω να κρύβομαι .. στα μάτια» και τον ασθματικό ρυθμό του λόγου του. Ουσιαστικά νιώθει ενοχές ότι πέρα από τον εαυτό του θα απογοητεύσει και τη γυναίκα του («τι σόι άντρας είναι αυτός που κρύβεται από τη γυναίκα του»). Το αποκορύφωμα της ανασφάλειάς του ότι δεν είναι πραγματικός άντρας τονίζεται εμφατικά και με δραματική ένταση μέσω της επανάληψης των φράσεων «οι αληθινοί άντρες» και «πραχτικοί / πρακτικά» που φανερώνει πόσο έχει επηρεαστεί από τα πατριαρχικά στερεότυπα που καμία σχέση δεν έχουν με τα δικά του συναισθήματα αγωνίας, δειλίας και την έλλειψη δυναμισμού του, τα οποία έχει ταυτίσει στο μυαλό του με την αρρενωπότητα. Με λίγα λόγια, έχει εγκλωβιστεί στα προκαθορισμένα κοινωνικά πρότυπα για το φύλο του και καταπιέζεται από τις κυρίαρχες κοινωνικές αντιλήψεις για τον άντρα, τα οποία αποτελούν τελικά την πηγή της δυστυχίας του.

Κατά τη γνώμη μου, η αντίδραση του ήρωα είναι σε ένα πρώτο επίπεδο αναμενόμενη εφόσον απολύθηκε, ωστόσο στον πυρήνα της είναι προβληματική και

απορρέει από τα έμφυλα στερεότυπα που δυστυχώς κυριαρχούν ακόμα και στις μέρες μας, δηλαδή του αρρενωπού άντρα που είναι επιτυχημένος και έχει πάντα τον έλεγχο των καταστάσεων. Στην ουσία όμως αυτοπαγιδεύεται, δεν δίνει καμία λύση στο πρόβλημα και νιώθει αποτυχημένος και ανεπαρκής. Θεωρώ ότι η νέα γενιά θα πρέπει να απεγκλωβιστεί από αυτές τις αναχρονιστικές πεποιθήσεις.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΕΚΔΟΧΗ:

Κατά τη γνώμη μου, η αντίδραση του ήρωα είναι δικαιολογημένη, γιατί δυστυχώς ακόμη και σήμερα μεγάλο μέρος της ελληνικής κοινωνίας ασπάζεται τα στερεότυπα γύρω από τον κοινωνικό ρόλο των δύο φύλων. Ο ήρωας, όπως και πολλοί άντρες της εποχής μας, επειδή έχουν ανατραφεί με πατριαρχικές νοοτροπίες, αισθάνονται υποχρεωμένοι να είναι πάντα αυτοί που στηρίζουν την οικογένεια και ενσαρκώνουν το πρότυπο του δυνατού. Έτσι, είναι αναμενόμενη η αντίδρασή του και το αίσθημα υποτίμησης του εαυτού του.

(251 λέξεις)

Εναλλακτικοί κειμενικοί δείκτες:

- Εικόνες
- Μεταφορές
- Παρομοίωση
- Μικροπερίοδος λόγος

Θέμα Δ

Επικοινωνιακό πλαίσιο: Ομιλία

Απαιτείται: Προσφώνηση (Αγαπητοί συνδημότες), Αποφώνηση (Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας)

Αφόρμηση: Εκφωνείτε τον λόγο την Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας της περιοχής σας.

1ο ζητούμενο

Να αναφέρετε φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων της γυναίκας στη σύγχρονη εποχή στον ιδιωτικό και δημόσιο βίο.

Στον ιδιωτικό βίο

- Στη σύγχρονη εποχή οι γυναίκες συχνά πέφτουν θύματα ενδοοικογενειακής βίας. Κακομεταχείριση, ξυλοδαρμοί, βιασμοί τις ευτελίζουν και υποτιμούν την αξιοπρέπεια τους.
- Στο πλαίσιο της οικογένειας ακόμη και σήμερα γονείς κάνουν διακρίσεις ανάμεσα στα παιδιά τους ανάλογα με το φύλο τους. Στα κορίτσια αναθέτουν οικιακές εργασίες, περιορίζουν την ελευθερία των επιλογών τους, δεν τις εμπιστεύονται σε εξόδους.
- Ακόμα και σήμερα σε ορισμένες περιπτώσεις η οικογένεια στερεί από τα νέα κορίτσια το δικαίωμα της μόρφωσης καθώς τα παροτρύνει να αναλάβουν τις οικιακές εργασίες ή τα ωθεί από μικρή ηλικία στη δημιουργία οικογένειας.

Στον δημόσιο βίο

- Στην εκπαίδευση ακόμη και σήμερα από τις χαμηλές βαθμίδες τα κορίτσια θεωρούνται λιγότερο ικανά σε μαθήματα θετικών επιστημών και κατευθύνονται στα αμιγώς ανθρωπιστικά. Ακολουθώντας προσανατολίζονται επαγγελματικά σε χώρους που σχετίζονται με τη φροντίδα ή τη διδασκαλία διαγωνίζοντας το πρότυπο του υποτακτικού και βοηθητικού της ρόλου.
- Στον εργασιακό χώρο η γυναίκα υφίσταται τη μισθολογική ανισότητα, τη σεξουαλική παρενόχληση, την αδυναμία ανέλιξης σε θέσεις ισχύος καθώς θεωρείται αδύναμη να ανταποκριθεί σε καταστάσεις πίεσης. Συχνά διακυβεύεται η θέση της αν επιθυμεί να αποκτήσει οικογένεια και παιδιά. Οι προσπάθειες της για ανέλιξη στην επαγγελματική της σταδιοδρομία υπερέχουν των ανδρών ενώ η ίδια συχνά οικειοποιείται ανδρικά χαρακτηριστικά αποβάλλοντας τη θηλυκότητά της για να επιβληθεί.
- Στα ΜΜΕ, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ιδίως στις διαφημίσεις η γυναίκα συχνά παρουσιάζεται ως το «ωραίο και αδύναμο φύλο» χωρίς ιδιαίτερες πνευματικές ικανότητες. Αναδεικνύονται γυναίκες καλλίγραμμα και ευπαρουσίαστες ενώ συχνά

παραγκωνίζονται όσες δεν πληρούν αυτά τα χαρακτηριστικά. Σε περιπτώσεις δημόσιας συζήτησης για τη βία κατά των γυναικών, τους βιασμούς και τις γυναικοκτονίας δεν απουσιάζουν οι φωνές που θα κατηγορήσουν τα θύματα ότι οι ίδιες το προκάλεσαν, είτε λόγω της ενδυμασίας τους είτε λόγω της συμπεριφοράς τους.

- Στην πολιτική, παρά τις ποσοτώσεις που επιβάλλει η Ευρώπη, είναι μικρό το ποσοστό της εκπροσώπησής τους στο Κοινοβούλιο συγκριτικά με αυτό των ανδρών βουλευτών. Θεωρούνται ανεπαρκείς στη λήψη αποφάσεων και στην αντιμετώπιση κομβικών καταστάσεων και κρίσιμων κοινωνικών ζητημάτων.

2ο ζητούμενο

Εσείς, ως νέα γενιά μπορείτε να συμβάλλετε έμπρακτα στην επίτευξη της ισότητας των φύλων;

- Εμείς οι νέοι οφείλουμε στις καθημερινές μας συναναστροφές να συμπεριφερόμαστε ισότιμα σε όλους τους ανθρώπους ανεξαρτήτως φύλου αποφεύγοντας οποιαδήποτε μορφή διάκρισης.
- Οφείλουμε να μην μένουμε απαθείς απέναντι σε περιστατικά βίας. Αντιθέτως έχουμε χρέος να αποδοκιμάζουμε στερεότυπα και προκαταλήψεις, να καταδικάζουμε με σθένος οποιαδήποτε πράξη υποτιμά τη γυναίκα ή παραβιάζει τα δικαιώματά της. Σημαντικό είναι να καταγγέλλουμε δημόσια οποιαδήποτε μορφή καταπάτησης δικαιώματος, στον οικογενειακό, κοινωνικό, εργασιακό βίο, ακόμη κι αν δεν είμαστε εμείς οι ίδιοι θύματα αλλά κάποιος συνάνθρωπός μας.
- Στο πλαίσιο των φιλικών μας σχέσεων, ως νέα γενιά που είμαστε, έχουμε χρέος να είμαστε προσεκτικοί σε αυτά που λέμε και σε πιθανούς αστεϊσμούς και «πειράγματα» μεταξύ μας, που αφορούν τα φύλα, έτσι ώστε να μη διαιωνίζονται οι στερεοτυπικές αντιλήψεις που αφορούν τον ρόλο των φύλων.
- Χρήσιμη θα ήταν η συμμετοχή μας σε φεμινιστικά κινήματα που στηρίζουν μέσα από δράσεις την ισότητα των φύλων και καταγγέλλουν οποιαδήποτε μορφή πατριαρχίας στον ιδιωτικό και δημόσιο βίο.
- Ως νέα γενιά μπορούμε να αξιοποιήσουμε το διαδίκτυο προκειμένου να καταγγέλλουμε περιστατικά έμφυλης βίας. Μέσα από αναρτήσεις, συμμετοχή σε

δημόσιες συζητήσεις και forum μπορούμε να διαμαρτυρηθούμε για όλες εκείνες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες τα δικαιώματα της γυναίκας καταπατώνται.

- Η ψήφος μας στις εκλογές πρέπει να έχει σκοπό να ενισχύσει ισότητα και τα δύο φύλα, έτσι ώστε να ακουστούν και στον πολιτικό βίο περισσότερες γυναικείες φωνές που προς το παρόν εκλείπουν.
- Πάνω από όλα χρειάζεται η δημιουργία ενός ευρύτερου ανθρώπινου κινήματος που θα ενδιαφερθεί πλατύτερα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και θα διεκδικήσει αιτήματα που θα βελτιώσουν τη συμπίεση των δύο φύλων.

